

3. Каган М. С. Эстетика как философская наука / М. С. Каган. – Санкт-Петербург: Санкт-Петербургский гос. ун-т; Академия гуманитарных наук, 1997. – 283 с.

4. Федій О. А. Підготовка педагогів до використання засобів естетотерапії: теорія і практика: монографія / О.А. Федій. – Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2009 – 404 с.

Наконечна Л.Б.,

*кандидатка філологічних наук, доцентка, доцентка кафедри педагогіки
початкової освіти ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»*

**ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ
(у процесі вивчення синтаксису української мови)**

Розділ «Синтаксис» є завершальним у курсі «Сучасної української мови» й узагальнює мовознавчі знання студентів бакалаврату, здобуті у процесі вивчення дисциплін мовного циклу. Майбутні вчителі початкової школи, опановуючи його, не тільки ознайомлюються з теоретичними основами синтаксичної будови української мови, характеристиками словосполучень і речень, але й удосконалюють свої практичні вміння правильно конструювати словосполучення, речення і текст, відповідно до синтаксичних норм української мови.

Практично в усіх темах з синтаксису наявний матеріал, який більшою чи меншою мірою стосується питань культури мовлення, як от: побудова словосполучень з граматичним зв'язком керування; координація між підметом і присудком у простому двоскладному реченні; прямий і зворотний порядок слів у реченні; пасивні конструкції у безособових односкладних реченнях; побудова

і пунктуаційне оформлення простих ускладнених речень; вживання одиничних дієприслівників і дієприслівникових зворотів у простих ускладнених реченнях; стилістичне використання кожного типу речень; побудова складних речень; синтаксична синонімія.

У граматичній будові української мови немало «підводних каменів», що зумовлюють нерідко помилки у побудові синтаксичних одиниць.

Так, наприклад, часто спостерігаємо помилки в усному і писемному мовленні студентів, пов'язані з особливостями керування, як, наприклад, у словосполученнях *характерний* - для кого? для чого? *властивий* - кому? чому?, *опанувати* - що? *оволодіти* - чим? Нерідко чуємо: “*одружитися на Олені*” замість *одружитися з Оленою*; “*надіслати по пошті*” замість *надіслати поштою*; “*враження про фільм*” замість *враження від фільму*, *подякувати кого?* замість *подякувати кому?* і т. п.

Нерідко студенти припускаються помилок і в побудові односкладних особових речень, як-от: *Через декілька днів, ще не встигнувши ознайомитися зі школою, молодій вчительці запропонували стати класоводом 2-го класу.* Сформульоване речення не передає думки мовця про те, що *Ще не встигла ознайомитися зі школою ВЧИТЕЛЬКА, а запропонувала їй стати класоводом ДИРЕКЦІЯ.*

Натрапляємо на граматичні недоліки й у використанні відокремлених обставин, виражених дієприслівниковим зворотом: 1) *Читаючи роман, серце наповнюється болем* (треба *Коли читаєш роман, серце наповнюється болем*); 2) *Закінчивши бакалаврат, мене призначили на посаду вчителя групи продовженого дня* (граматично правильно було б використати також складнопідрядну конструкцію з особовим дієсловом).

Уважаємо важливим умінням вживати взаємозамінені синтаксичні конструкції, т.зв. синонімічні, які семантично є тотожними або ж близькими, але формально (граматично) різними. Синонімічними є, наприклад, активні й

пасивні звороти: *Споживач гарантував оплату* і *Оплата гарантується*; особові й безособові речення: *Ми вчасно виконали завдання* і *Завдання виконано вчасно* (але не варто вживати конструкцію, де поєднано безособове дієслово зі словом (іменником чи займенником), що називає особу, як наприклад, *Нами виконано завдання*); дієприслівниковий зворот і підрядна обставинна частина складного речення; дієприкметниковий зворот і підрядна означальна частина складного речення; складне безсполучникове речення з рівноправними частинами і складносурядне речення; складне безсполучникове речення з нерівноправними частинами і складнопідрядне речення.

На жаль, суттєво зменшена кількість аудиторних годин для вивчення дисциплін мовного циклу, як і курсу «Сучасна українська мова» і розділу «Синтаксис» зокрема, визначених навчальними планами для студентів спеціальності «Початкова освіта», суттєво звужує можливості формування культури мовлення студентів. А самостійне опрацювання студентами цього матеріалу все ж не дає бажаного результату, на що вказують численні граматичні помилки у творчих і наукових роботах студентів. Це зумовлює необхідність пошуку нових більш ефективних способів і засобів навчання, які б підтримували пізнавальний інтерес студентів, спонукали їх творчо і свідомо підходити до опрацювання і засвоєння навчального матеріалу.

Як засвідчує досвід формування практичних навичок культури мовлення (як і навчання мови загалом) у студентів спеціальності «Початкова освіта», вартими уваги і застосування з погляду результативності й інтересу є методи і прийоми, які майбутні вчителі зможуть використати у власній практиці, адаптувавши їх для учнів початкової школи. Наприклад, такими є прийоми розвитку креативного і критичного мислення, як-от: інтелектуальні ігри «Правда/брехня», «Питання/ відповіді», «Знайди і виправ неточності», «Поєднай і розмежуй» або «Дешифруй текст», які можна проводити усно, але краще за заздалегідь підготовленими картками, виготовленими самими ж

студентами; мозковий штурм і скринька ідей, проекти і малюнкові схеми. За нашими спостереженнями, студенти також охоче й активно долучаються до роботи, творчо й критично осмислюють матеріал, застосовують різні варіанти подачі того самого змісту, коли усвідомлюють, насамперед, професійну зорієнтованість теоретичного матеріалу чи практичного завдання.

Оскільки сучасний світ уже чи не повністю занурився в Інтернет і різного типу соціальні мережі, не можна не використовувати новітні можливості, адже огріхи і «гріхи» мовного оформлення (орфографічного, пунктуаційного, граматичного і стилістичного) повідомлень і вишукувати не потрібно. Студенти охоче знаходять такі деформовані тексти, діляться ними і правлять недоліки.

Отож, пошуки нових цікавих та ефективних засобів і способів навчання, вдосконалення уже відомих – процес безперервний, творчий, вимога часу і суспільства, нових потреб викладачів і студентів.

Олійник І.О.,

старший викладач кафедри педагогіки та психології початкової освіти

Кременчуцький педагогічний коледж імені А.С.Макаренка

ПРЕДМЕТИ ЗА ВИБОРОМ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Реформування освіти в нашій країні зумовили потребу у підготовці педагогів нової формації, готових до роботи в новому освітньому середовищі та необхідність ввести в систему педагогічної підготовки дисципліну «Педагогіка саморозвитку».

Програма вивчення навчальної дисципліни «Педагогіка саморозвитку», складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів 013 Початкова освіта, галузі знань _01 Освіта/Педагогіка.